

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADA PARIS, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie
Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechin 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei
Studentzii plătesc pe jumătate
Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

S U M A R

Bugetul justiției și salariile magistraților de d-l Alexandru S. I. Sturdza, doctor în drept dela facultatea din Paris, diplomat al scoalei de Hautes Études.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I*: Const. Gh. Olteanu cu Maria Ene Olteanu și soțul.

Curtea de apel din Iași, secțiunea II: Ion Tărbescu cu Dimitrie Dima. — Observație de S. R.

Necrolog. — Cuvântările ținute la înmormântarea lui Ath. Herăscu.

Bugetul justiției și salariile magistraților

În primul meu articol, publicat în *Dreptul* dela 8 Decembrie 1913, arătam că unul dintre cele mai mici și mai sărăcăcioase bugete, în care spiritul de exagerată economie, de adevărată sgârcenie, se arată la fiecare pas, este acel al Justiției. Nu știu cum s'a făcut, că aproape toți miniștrii de justiție, deși avocați prin meseria lor obișnuită, deci cunoscând în deaproape pe magistrați și situațiunea lor materială mai mult decât precară; nu au intervenit până acum de a schimba normele și alcătuirea acestui buget sărăcăcios și nedrept. În adevăr, acest buget, care până mai eri era de 10 milioane, azi, după atâtea secțiuni noi de Curți și tribunale înființate, abia se ridică la 11 milioane și jumătate. Iar salariile magistraților și ale celorlalți funcționari judecătorești, de acum 24 ani, dela legea organizării judecătorești din 1890, a d-lui Teodor Rosetti, au rămas aceleași! Și cât de mult s'a schimbat în 24 ani situațiunea economică a țării! Banul s'a eftenit, iar prețul obiectelor de

prima necesitate s'a întreit și împătrit chiar. Din cauza acestei evoluțiuni economice, veniturile Statului au crescut în mod uimitor și cresc în fiecare an, bugetul Statului la rândul său a luat proporți neașteptate, bugetele mai tuturor celorlalte ministere au crescut și ele destul de mult, numai bugetul justiției a rămas pe loc. Am putea spune chiar, comparând salariile magistraților fixate prin legea din 1890 a d-lui T. Rosetti, cu salariile din bugetul de azi al justiției, că ele au fost diminuate întrucâtva. Nu mai vorbesc de anul crizei când, după așa numita curbă a lui Haret, aceste salarii devenise absolut insuficiente.

De aceia am crezut că e nevoie să revin din nou asupra acestei chestiuni, care e în strânsă legătură cu însăși justiția țării, și cu prestigiul și demnitatea profesională a întregii magistraturi.

Justiția este a treia putere în Stat. Ei 'i sunt încredințate atribuțiunile cele mai înalte și mai delicate, în mâna reprezentanților ei stă onoarea, averea și drepturile cetățenilor. De aceia se cuvine ca bărbații noștri de stat să dea o deosebită atențiune menținerii și ridicării prestigiului acestei superioare funcțiuni sociale, care asigură liniștea, buna ordine și armonia publică în țară.

Observ însă cu multă părere de rău, că se dă o foarte puțină atențiune acestei chestiuni a justiției și a magistraturei. De 24 de ani, salariile magistraților au rămas staționare, deși mijloacele de trai s'au scumplit într'un mod îngrijitor. Și n'ar trebui confundați

magistrații, cu ceilalți funcționari ai Statului, căci situațiunea lor din punct de vedere social, e cu totul diferită. Importantul rol și marea misiune ce dânsii au în societate, face ca viața lor, conduita lor întreagă, să fie supusă unor exigențe și unor rigurozități care să facă din ei exemple strălucitoare de independență și corectitudine. Nu mai merge deci cu salariile de azi. Ele trebuie imperios mărite și proporționate cu trebuințele reale și necesitatea procurării mijloacelor de trai. Majoritatea magistraților sunt oameni săraci, care chiar dacă au o mică avere personală, sau o dotă, aceasta nu însemnează că mijloacele de existență le sunt îndestulătoare.

Alarma s'a dat de mult. Magistrați de valoare ca d-nii G. Bagdat, primul-președinte al Curții de casație, Scarlat Popescu, procurorul-general al Inaltei Curți, G. Flaișlen, consilier la Inalta Curte, C. Hamangiu, consilier la Curtea de apel din Craiova, fie prin rapoarte adresate ministerului, fie prin articole publicate în revistele noastre de drept, au demonstrat în mod luminos, că salariile de azi ale magistraților, au ca rezultat slăbirea magistraturei și compromiterea justiției. Magistrații buni și de valoare, acei cari au o solidă cultură juridică, părăsesc rând pe rând magistratura, îndreptându-se spre alte funcțiuni sau alte ocupațiuni mai lucrative și mai rentabile. Oricât de dragă le-ar fi magistratura, ei sunt nevoiți, cu mult regret, de a o părăsi, de oarece ea nu le aduce decât mizerie și datorii, pe care nici odată nu le mai pot plăti. Știe oare d-l ministru al justiției, câți sunt magistrații cari n'au datorii? Această gravă situație critică materială este cauza principală a părăsirii acestei cariere așa de frumoasă și de înaltă ca rol social. Astăzi reprezentanții justiției, sunt adevărați candidați la o veșnică sărăcie, la o veșnică luptă cu nevoile aspre ale vieții. Astfel, în București, numai în intervalul ultimelor patru luni, șase magistrați dintre cei mai culți și mai de valoare ai tribunalului Ilfov, au plecat din magistratură. Și de sigur că vor mai pleca și alții, dacă acei cari sunt datori a priveghea la prestigiul și la buna stare a justiției noastre, nu vor deschide ochii la timp. Vor rămânea atunci în magistratură numai elementele cele mai slabe și mai timoroase, care nu pot avea curajul de a se angaja liberi în lupta pentru trai. Și de sigur, nu acesta este idealul unei justiții și al unei magistraturi,

de a fi reprezentată prin elemente slabe, fără curaj și fără serioasă cultură juridică. Dar, pentru a reține în justiție pe magistrații buni și de valoare, trebuie ca cei în drept să le dea posibilitatea unui trai demn și liniștit, fără grija zilei de mâine, și fără ale scoborâ moralul și prestigiul, în lupta pentru existență. Ce fel de liniște sufletească, ce fel de cugutare senină, curată și lipsită de preocupare, ce fel de atențiune, în fine, poate avea magistratul, care din cauza insuficienței salariilor de azi, e pus în tristă situațiune de a-și ipoteca casa, dacă o are, de a face împrumut și a nu le putea plăti, și a fi veșnic torturat de această situație morală și materială de care nu se poate scăpa toată viața! Și mai voiți, ca elementele de valoare să mai persiste a sta în magistratură? Săptămâna trecută, citeam într'un ziar din Paris un foarte judicios articol al d-lui Cruppi, fost ministru de justiție al Franței. E un adevărat strigăt de alarmă ce acest eminent bărbat de stat 'l scoate, arătând pericolul la care se află expusă justiția din Franța, din cauza acestor «salarii de mizerie» cu care este retribuită magistratura republicei. Și, să se noteze bine că, în Franța, salariile magistraților sunt ceva mai mari ca la noi, și viața la Paris chiar, este mai efină de cât în țara noastră.

* * *

S'a putut citi zilele aceste prin ziare, că actualul ministru de finance a trimis o circulară tuturor ministerelor, spre a culege oarecare date în legătură cu acordarea unor indemnizații de chirie tuturor funcționarilor Statului. Cred că, în ceea ce privește mai ales pe magistrați, această simplă indemnizare de chirie, nu ar rezolva câtuși de puțin marea problemă a ridicării prestigiului justiției și al magistraturei. Pentru motivele arătate pe larg în articolul ce am publicat în *Dreptul* dela 8 Octombrie 1913, adaosul acesta de 2.000 sau 3.000 lei pe an, ar fi un simplu paliativ. Se face rău că se confundă chestia mare și importantă a situației materiale a magistraturei, cu chestia funcționarilor în general. Am arătat în articolul menționat mai sus și o repet și acuma, că alta este viața ce trebuie să ducă în societate un magistrat, precum și exigențele sociale la care el este supus, și alta este situațiunea tuturor celorlalți funcționari. S'a zis, și cu drept cuvânt, că *justitia est*

fundamentum omnium regnorum. Ei deci trebuia și trebuie să i se dea o atențiune și un tratament special. Pe urmă, circulara d-lui ministru de finance mi se pare defectuoasă și nedreaptă când face diferența între acei cărora trebuie să li se dea indemnizație și acei cărora nu trebuie să li se dea. Excluderile dela indemnizație, examinate mai deaproape, cred că ar fi greu de aplicat, necesitățile ca și greutățile traiului fiind cu totul relative. Înțeleg să fie excluși numai acei funcționari cari nu sunt însurați și stau în casa părinților, bine înțeles dacă acei părinți au avere. Incolo, indemnizarea ar trebui să fie generală.

Dar, să examinăm parte din defectuozițiile acestei circulări. Astfel ea prevede că vor fi excluși dela indemnizarea de chirie, acei funcționari, cari nu au nevoie de ea, fie că au o casă proprie, negrevată, fie că pentru alte motive, nu au de plătit nici o chirie. Adică cum vine aceasta? Imprejurarea că un funcționar ar avea o casă de locuit, pe care, prin economii și privațiuni extreme, s'a ferit s'o greveze de vre o ipotecă, această împrejurare care ar milita în favoarea conduitei și a spiritului său de prevedere să-i fie răsplătită de Stat prin o excludere dela indemnizația pentru chirie? Dar el a cheltuit unicul său capital pentru a-și construi sau cumpăra o casă de locuit, Dumnezeu știe cu câte sacrificii și privațiuni. Ar fi nedrept deci, ca tocmai pe acesta să-l privezi de beneficiul unei indemnizări, și din contra, să dai o primă de încurajare tocmai acelor cari au fost mai neprevăzători, mai cheltuitori, grevându-și casa de ipotecă, mai mult sau mai puțin justificate. Pe urmă, sistemul acesta, ar duce cu timpul la rezultatul, nu tocmai de dorit, ca toți funcționarii, spre a putea dobândi indemnizarea de chirie, să-și vândă sau să-și greveze proprietățile, chiar fără necesitate absolută, căci fatal la aceasta duce lipsa de prevedere a circulărei. Și apoi, se pot făptui și induceri în eroare, constituindu-se ipoteci nereale, sau funcționari cari, părăsind proprietatea lor, să-și închirieze alte case de locuit, spre a putea fi în prevederile circulărei care refuză indemnizarea acelor cari locuiesc în propriile lor case negrevate! Deci, această condițiune trebuie în mod absolut înlăturată. Tot astfel și în cazul când un funcționar fiind însurat, ar locui în casa ce o are ca dotă. Ar fi nedrept să fie exclus dela indemnizare. In legile spe-

cială ale căilor ferate și ale telegrafelor și poștelor, nu se prevăd aceste condițiuni, pentru a se acorda indemnizări de chirie funcționarilor acestor instituțiuni. Ele se acordă fără excepție, tuturor impiegaților, fie că au, fie că nu au case, proprietatea lor. Căci, pe lângă alte greutăți (datorii de plătit, părinți săraci de ajutat), chiar acei funcționari cari posedă case de locuit, au de plătit fonciera și alte dări către Stat și comună. Pe urmă, pot fi funcționari, cari deși auți, să nu aibă casă de locuit proprie, dar în schimb să aibă importante valori fiduciare sau mobiliare necunoscute, sau valori imobiliare personale sau dotale. N'ar fi nedrept ca acestora să li se acorde indemnizare de chirie, iar acelor cari au o simplă casă de locuit negrevată, să fie excluși dela indemnizare? Condițiunea cea mai bună și mai echitabilă cuprinsă în circulara d-lui ministru de finance este aceea relativă la starea civilă a funcționarilor, acordându-se indemnizări mai mari sau mai mici, după cum dâșii sunt sau nu căsătoriți, și dacă au sau nu copii minori și câți anume. Starea de căsătorie, și mai ales mulțimea copiilor minori, — stare care implică atâtea obligațiuni și atâtea cheltueli, — trebuie să fie punctul cardinal al reformei. Și în bugetul francez și cel austriac se are în vedere această situațiune a funcționarilor.

* * *

Și acum, mă adresez spiritului de prevedere și de dreptate a d-lui ministru de justiție. Este recunoscut de toți că d-l Victor Antonescu, actualul ministru al departamentului dreptăței, are reputațiunea, pe drept câștigată, de priceput om de finance și de eminent juriconsult. Primele sale debuturi le-a făcut chiar ca magistrat, așa că, starea morală, intelectuală și materială a magistraturei, îi este bine cunoscută. D-sa ar fi cel mai indicat, ca om de drept și de finance, de a rupe cu trecutul bugetelor ministerului de justiție, făcute cu un spirit de economie exagerată și nedreaptă. D-sa n'are decât să compare bugetul de 11¹/₂ milioane al departamentului său, cu bugetele celor alte ministere, și să facă o comparație între nevoile superioare și de un înalt ordin social ale ministerului său, și între serviciile celorlalte ministere, și va vedea cu ușurință disproporțiunea de tratamente și nevoia absolută ca salariile magistraților să fie imperios și radical mărite. Să ne ferim însă de

paliative și de mici îndemnizări de chirie, — și aceste chiar, condiționate, — căci nu prin ele se remediază starea precară și imposibil de tolerat în care se află magistratura tribunalelor și Curților noastre. Dacă nu dublate, cel puțin cu 50% trebuie să mărite salariile tuturor magistraților și funcționarilor judecătorești, introducându-se în același timp și sistemul gradațiilor. La parcimoniosul buget al ministerului de justiție de 11½ milioane, s'ar putea ușor adăuga încă 5 milioane și ceva, pentru a pune magistratura, și cu dânsa însăși justiția țării, la adăpostul tuturor criticilor și a tuturor vicisitudinilor.

Fără o bună și adăvărată justiție, nu poate trăi un popor.

Alexandru S. I. Sturdza

Doctor în drept dela facultatea din Paris.
Diplomat al școlii de Hautes Études

NOTĂ. — În momentul când acest articol era deja scris și dat la tipar, un «comunicat oficial» ne dă completă dreptate în privința observațiilor ce am făcut circulației ministerului de finanțe, relative la condițiile ce se cereau pentru acordarea indemnizației de chirie. Acest comunicat oficial declară că: «făcându-se un studiu mai amănunțit și constatându-se greutatea de aplicare, d-l ministru de finanțe a renunțat la ideea de a nu da indemnizații de locuință celor ce posedă case, sau locuiesc în case părintești».

Ne pare bine că D-l ministru de finanțe s'a putut convinge de mai înainte, și anterior apariției rândurilor de mai sus, despre greutatea, și, am putea zice, nedreptatea, acelor condițiuni. Critica noastră însă rămâne în picioare, de oarece problema salariilor magistraților nu poate fi satisfăcută, și mai ales rezolvată, prin o simplă indemnizare de chirie.

De altfel, vom mai reveni asupra acestei chestiuni până când dreptate completă se va face magistraturii.

A. S. I. S.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA I

Audiența dela 8 Ianuarie 1914

Președinta d-lui C. R. Manolescu, președinte

Const. Gh. Olteanu cu Maria Ene Olteanu și soțul

APEL. — MOTIVE. — COMUNICARE. — ACȚIUNE. — ART. 326 PR. CIV

Apelantul putând a se pravală în apel de motivele acțiunii, fără a violă dispozițiunile art. 362

pr. civilă, nu mai are nevoie de a le mai comunica odată ce au fost comunicate prin petiția de intentarea acțiunii.

Așa fiind, când tribunalul consideră apelul ca nemotivat, deși se făcuse declarație de apelant că înțelege a se servi de aceleași motive din acțiune, comite un exces de putere și interpretează greșit dispozițiunile legii relative la motivarea apelului.

Casată după recursul făcut de Constantin Gh. Olteanu sentința No. 780 din 1912, a tribunalului Ilfov, secția III, în proces cu Maria Ene Olteanu și soțul.

S'a citit raportul făcut în cauză de d-l consilier Al. Dobriceanu.

S'au ascultat d-l avocat Popescu-Capuz, din partea recurentului, în dezvoltarea motivului de casare, d-l avocat Comărnescu, pentru intimat, în combateri.

Curtea deliberând,

Asupra motivului de casare :

«Exces de putere, violarea legii și greșita interpretare a art. 320 și 327 pr. civilă.

«În adevăr, după aceste texte, apelul trebuie să fie introdus în termen, ceea ce a și fost, să fie motivat și să nu cuprindă nici o cerere nouă în apel, decât mijloace de apărare la acțiunea principală. Or, la prima instanță nu mă judecasem în fond, căci mi s'a perimat acțiunea. În apel am arătat că rău s'a făcut perimarea, după ce eu redeschissem procesul și tribunalul constatând aceasta, a admis apelul în principiu, iar în fond m'a obligat să comunic motivele de apel. Am declarat că nu am alte motive decât cele din petiția acțiunii, care nu s'a discutat. Tribunalul însă consideră apelul ca nemotivat și-l respinge pe acest motiv.

«Este acevărât că legea și jurisprudența mă obligă să motivez acțiunea, apelul, etc, pentru ca adversarul să nu fie surprins și să știe a se pregăti să se apere, dar când fondul procesului nu se discutase încă și când acțiunea fusese comunicată odată, mai era oare nevoie să comunic motivele de apel, când aceste motive erau vizate cu ocaziunea discuției asupra admiterii în principiu a apelului? Nu, căci fondul procesului nu se discutase și apelul fusese făcut și admis pentru motive de formă, de procedură. Motivele dar, fiind arătate în însăși acțiunea dela prima instanță, care nu fusese pusă în discuție, tribunalul numai prin exces de putere și cu violarea legii a respins apelele ca nemotivat».

Având în vedere că, prin sentința atacată cu recurs, tribunalul Ilfov, secția III, a respins ca nemotivat apelul făcut de recurent contra cărții de judecată No. 17 din 1912, a judecătoriei ocolului rural Fierbinți, prin care i se perimă acțiunea ce introdusese în fața acestei instanțe;

Considerând că, din procesul-verbal al sentinței și din încheerea tribunalului dela 7 Septembrie 1912, rezultă că apelul a fost admis în principiu, tribunalul constatând că prima instanță a dat o carte de judecată asupra acțiunii chiar, respingând-o pe un motiv de formă — perimarea — ce nu putea fi invocată din oficiu ca mijloc de apărare, ci de părțile interesate prin acțiune separată; că, a obligat în acelaș timp pe recurent a comunica motivele apelului, iar acesta, la termenul următor când s'a pronunțat sentința, a arătat că nu mai are alte motive decât cele din acțiune și înțelege a se servi de acestea și în apel, iar tribunalul, față de această declarație, a considerat apelul ca nemotivat și l'a respins ca atare;

Considerând că, cu ocazia admisibilității în principiu a apelului, discutându-se și chestiunea de formă, pentru care fusese respinsă acțiunea la prima instanță, urma ca instanța de apel să intre pentru prima oară și direct în cercetarea fondului procesului; că, în asemenea condițiuni, neapărat că motivele apelului sunt însăși motivele acțiunii și recurentul se putea prevala de ele în instanța de apel, fără a viola dispozițiile art. 326 pr. civilă, și nefiind nevoie a le mai comunica, odată ce au fost comunicate prin petiția de intentarea acțiunii;

Considerând că, scopul legiuitorului, edictând această regulă, nu a fost altul decât a lua măsuri ca partea adversă să nu fie surprinsă în apărarea sa, teamă ce nu putea avea loc în împrejurările expuse mai sus;

Că, așa fiind, tribunalul, când consideră apelul ca nemotivat, deși se făcuse declarație de recurent, că înțelege a se servi de aceleași motive din acțiune, comite un exces de putere și interpretează greșit dispozițiunile legii relative la motivarea apelului.

Pentru aceste motive, casează.

CURTEA DE APEL DIN IAȘI

SECȚIUNEA II

Audiența dela 22 Noembrie 1913

Președinta d-lui Gh. Sturdza, președinte

Ion Tărbescu cu Dimitrie Dima

ACCIDENT DE MUNCĂ. — CULPĂ CONTRACTUALĂ. — LOCAȚIUNE DE SERVICIU. — RESPONSABILITATEA PATRONULUI. — QUASI-DELICT. — ART. 999 COD. CIVIL.

ACCIDENT DE MUNCĂ. — LUCRU PUS SUB PAZA ALTUIA. — PATRON. — RESPONSABILITATE. — ART. 1000 § 1 COD. CIVIL.

¹⁰ Teoria responsabilității contractuale nu poate avea nici un fundament juridic, întrucât se întemeiază numai pe clauza tacită din contractul

de locațiune de serviciu în virtutea căreia patronul garantează integritatea vieții lucrătorului, clauză a cărei presupunere este cu totul arbitrară și neîntemeiată din punct de vedere juridic.

²⁰ Pentru a există responsabilitate din partea patronului din cauza lucrului pus sub paza sa este suficient a se stabili raportul de cauzalitate dintre accident și lucru.

Acel ce are paza lucrului ne putându-se descărca de responsabilitate decât dovedind cazul de forță majoră sau culpa victimei.

Curtea,

Având în vedere, apelul făcut de Ioan Tărbescu în contra sentinței tribunalului Roman, No. 136 din 12 Martie 1913, prin care i s'a respins acțiunea în daune introdusă în contra inginerului Dimitrie Dima ¹⁾;

Având în vedere că, apelantul cere ca d-l Dimitrie Dima să fie obligat la plata sumei de 40.000 lei cu titlu de daune și își întemeiază cererea sa pe următoarele fapte: a fost angajat de d-l Dima la lucrarea lemnăriei podului de beton arnat, de pe râul Moldova, la Tupilați, că lucrând la un ferăstrău circular la tăerea oblică a unor scânduri, din cauză că aparatul era defectuos i-a tăiat trei degete dela mâna stângă, iar al patrulea a rămas paralizat;

Având în vedere că, din depunerile martorilor ascultați se constată că, pe când I. Tărbescu lucra la fefăstrăul circular, scândura pe care o manipula i-a sărit din mână, iar circularul i-a tăiat trei degete dela mâna stângă;

Că, din certificatul medical aflat la dosar, se constată, că I. Tărbescu a stat în spitalul dela Războeni, dela 25 August 1911—12 Septembrie 1911, suferind de amputația accidentală a indexului mijlociu, inelar și auricular, degete ale mânei stângi;

Având în vedere că D. Dima recunoaște că fereștrăul circular pe care l'întrebuința avea aparat protector, dar că acest aparat nu putea fi întrebuințat la tăerea oblică a scândurilor; susține însă că până acum nu există în industrie un aparat protector

1) Vezi *Dreptul* No. 72 din 1913.

care să poată fi întrebuințat la tăerea oblică a scândurilor, că deci nu i se poate imputa nici o culpă;

Având în vedere că, apelantul își întemeiază acțiunea sa din punct de vedere juridic, atât pe responsabilitatea contractuală a patronului cât și pe acea quasi-delictuală rezultând din art. 999 c. civ.;

Având în vedere că, teoria responsabilității contractuale (desvoltată pentru întâia oară de Souzet și S. aintellette), se întemeiază pe clauza tacită din contractul de locațiune de serviciu în virtutea căreia patronul garantează integritatea vieții lucrătorului, că presupunerea acestei clauze este arbitrară și deci, din punct de vedere juridic, această teorie nu este întemeiată;

Având în vedere că, urmează a se examina temeinicia acțiunii în daune intentată de apelant din punctul de vedere a responsabilității civile instituită de art. 1000 § 1 c. civ.;

Având în vedere că, responsabilitatea obiectivă își găsește fundamentul său juridic în dispoziția art. 1000 § 1 c. civ. care stabilește principiul responsabilității pentru lucrurile ce sunt sub paza noastră; prin pază înțelegându-se direcțiunea economică și industrială a unui lucru; că, în cazul când lucrul este cauza daunei, este suficient pentru ca să existe responsabilitate din partea patronului, stabilirea raportului de cauzalitate dintre accident și lucru; că, acel ce are paza lucrului nu se poate descărca de responsabilitate decât dovedind cazul de forță majoră sau culpa victimei;

Având în vedere că, este constatat că accidentul suferit de I. Tărbescu, s'a întâmplat în condițiile descrise mai sus, pe când lucra la un ferăstrău circular pus în mișcare de un motor electric, ferăstrăul care se află sub paza inginerului D. Dima, antreprenorul podului dela Tupilați; că, din depunerile martorilor ascultați, D. Dima nestabilind culpa lui I. Tărbescu, rămâne responsabil de accidentul întâmplat acestuia;

Având în vedere că, responsabilitatea intimatului urmează a fi discutată și din punctul de vedere al responsabilității subiective prevăzută de art. 999 c. civ., după care omul este responsabil nu numai de prejudiciul ce a cauzat prin fapta sa, dar și de acela ce a cauzat prin neglijența sau imprudența sa;

Având în vedere că, e constatat faptul prin însăși recunoașterea pârâtului că aparatul protector cu care era prevăzut ferăstrăul circular nu putea fi întrebuințat la tăerea oblică a scândurilor;

Având în vedere că, tribunalul a numit expert pe inginerul Ionescu ca să constate modul de funcționare a ferăstrăului și dacă accidentul a rezultat din cauza defectuoșității aceluși aparat;

Având în vedere că, expertul prin raportul său conchide că, ferăstrăul circular era absolut impropriu uzajului de care s'a făcut de dânsul, din cauză că nu avea aparatul de protecțiune necesar, și care se întrebuințează în industrie atunci când ferăstrăul circular taie scânduri la 45°, adică oblic;

Având în vedere că, pârâtul D. Dima contestând concluziile expertului Ionescu, Curtea a dispus a fi chemat ca expert inginerul I. Casetti, care fiind ascultat, a declarat că n'a văzut aparate protectoare la ferestrele circulare, atunci când se taie scânduri în curmeziș, și nici nu are cunoștință dacă există asemenea aparate. Inginerul I. Casetti e șeful atelierului C. F. R. din Iași, dânsul nu se ocupă în special cu tehnica industriei lemnului, astfel încât declarațiile sale nu pot fi concludente. Existența aparatului protector, în afară de raportul expertului Ionescu, se stabilește și dintr'un studiu publicat în Buletinul societății politehnice No. 5, anul 1913, pag. 367, studiu prezentat Curței în instanță de către apelant;

Având în vedere că, regulamentul pentru aplicarea legii relativ la măsurile de siguranță din stabilimentele industriale prevede, fără a face nici o distincție, prin art. 101, că ferestrele trebuie să fie prevăzute cu aparate protectoare; iar legea sancționează această dispozițiune cu pedeapsa amendei de la 25—2000 lei (art. 6 al legii);

Având în vedere că, din cele expuse rezultă că pârâtul avea posibilitatea de a întrebuința un ferăstrău circular cu aparat protector care ar fi evitat accidentul; că, mai mult, era obligat la aceasta de un text pozitiv al legii; că, faptul că a însărcinat pe I. Tărbescu să lucreze la ferăstrăul circular fără ca să fi fost prevăzut cu aparatul protector, care fiind destinat de a opri contactul dintre lucrător și ferăstrău, ar fi evitat accidentul, constituie din partea lui D. Dima o culpă care, conform dispozițiilor art.

999 c. civ., îl face responsabil de daunele suferite de I. Tărbescu în urma accidentului întâmplat;

Având în vedere că I. Tărbescu, e de profesiune-maestru lemnar, că, în urma amputării degetelor, dânsul nu mai poate face lucru manual, ci trebuie să se mărginească numai la însărcinarea de supraveghetor, care e mai puțin rentabilă; că, în orice caz, e incontestabil că în urma acestui accident puterea sa de muncă s'a micșorat și prin urmare și venitul său;

Având în vedere că, aprecîndu-se de Curte, se evaluează la suma de 3.000 lei quantumul daunei suferită de apelant și care trebuie să-i fie plătită de d-l Dima;

Văzând și cererea de cheltueli de judecată pe care Curtea le fixează la suma de 500 lei.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier D. Volanschi, în majoritate, admite în parte apelul făcut de Ion Tărbescu, reformă în parte sentința tribunalului de Roman cu No. 136 din 12 Martie 1913, și condamnă pe intimatul inginer Dimitrie Dima, să plătească apelantului Ion Tărbescu, suma de 3.000 lei, sub titlu de daune, oșebit 500 lei cheltueli de judecată.

Semnați: D. Porfiriu, Al. N. Gane, D. Volanschi.

Opiniune

Noi subsemnații, Gh. Sturdza, președinte și Em. Cernătescu, consilier, suntem de părere de a se respinge apelul lui Ion Tărbescu, și de a i se respinge cererea de daune formulată în contra inginerului D. Dima. În adevăr, din complexul dovezilor aduse în cauză și din părerile emise înaintea Curței de d-l inginer-expert Casetti, se constată pe deoparte că Tărbescu și-a văzut degetele tăete de ferăstrău din cauza imprudenței sale și nebagărei de seamă la o lucrare la care era de mult timp prepus și în care căpătase experiență și dexteritate, care, de altmîntrelea, nu necesita nici o tehnică specială, ci numai puțină atențiune spre a împinge scândura fără a expune mâna la contactul ferăstrăului; că, pe de altă parte, pentru a se tăia scânduri mai lungi, precum era în specie, nu s'a ajuns încă în industrie a se întrebuița în mod curent și cunoscut aparate protectoare, ci numai pentru tăiatul scândurilor în curmeziș, aceasta atât din cauza dificultății adaptării și punerii în lucrare a acelor aparate, când e vorba de scânduri mai

lungi, cât și din cauză că, pe o lungime mai mare, scândura se poate mânui și dirija fără a fi pericol pentru lucrător, afară bineînțeles de vre o imprudență din partea lui, de care va rămânea el responsabil.

Adevărat că expertul Ionescu, la prima instanță (vezi ședința dela 20 Noembrie 1912), vorbind de aparatele protectoare în ființă și în lucrare prin atelierele principale chiar și dela noi din țară, adaogă că cine are asemenea aparate le întrebuițează pentru orice scânduri, chiar și de o lungime de un metru și douăzeci de cm., dar asupra acestei afirmațiuni dânsul este desmințit formal de inginerul expert Casetti, care deși actual în serviciul C. F. R., care n'au a face cu industria scândurilor, totuși prin cunoștințele sale prezintă destule garanții ca să ținem seamă de părerile lui, încât suntem autorizați a conchide că inginerul Dima n'a căzut în nici o vină relativ la aparatul ce l-a pus la dispozițiunea lucrătorul Tărbescu, și că acțiunea acestuia urmează a fi respinsă, menținându-se hotărârea dată de primul-judecător care de altmîntrelea nici el n'a putut fi convins de explicațiunile și declarațiunile expertului Ionescu.

Semnați: Gh. C. Sturdza, Em. Cernătescu.

Observație. — Vezi asupra responsabilității izvorâtă din accidente de muncă, D. Alexandresco, *Dreptul civil român*, tom. IX, P. 272 urm., și numeroasele autorități citate acolo. Vezi de acelaș autor „Raporturile dintre patroni și lucrători” în *Dreptul* din 1898 No. 12; Curtea din Galați, *Dreptul* din 1899, No. 65 (cu observația noastră) precum și C. Buc. IV, *Dreptul* din 1914, No. 15.

S. R.

NECROLOG

Discursul ținut de d-l consilier C. Marinescu, în numele Curței de casație, la înmormântarea regretatului Ath. Herăscu.

Intristată asistență,

În calitate de vechiu prieten și coleg al iubitului defunct Atanasie Herăscu, am dureroasa însărcinare că, în numele Inaltei Curți de casație, să-i aduc ultimul omagiu de profundă afecțiune și de duioasă prietenie.

Grație temperamentului său calm, răbdărei cu care natura îl înzestrase, spiritului său de reflexie și de analiză, părea predestinat pentru cariera de magistrat, și în adevăr că, în toate gradele ce a parcurs în magistratură, aceste însușiri indispensabile unui desăvârșit magistrat s'au manifestat cu prisosință. Nici odată nu era grăbit în darea soluțiilor, totdeauna urban în deliberări și fără urmă de presumpție. Pentru dânsul, falșul amor propriu profesional era un element de natură a întuneca farul justiției și al descoperirii adevărului juridic.

A practicat în înțeles larg calitățile cari pun în evidență pe magistratul distins: caracter, independență, probibitate, muncă și mai presus de orice era impasibil față de solicitările de diverse naturi, și de cari nu poate fi ferit magistratul. Era milos și atent însă față de cei slabi și fără sprijin. În viața socială, veselia, politeța și amabilitatea lui, te cucerea din primul moment.

Ca soț și părinte și-a făcut cu drag și cu prisosință datoria. Pentru a îndeplini însă această datorie, nu puține au fost grijele cu cari a trebuit să lupte, dar pentru mulțumirea lui sufletească, a învins, prin faptul că cele 4 ale lui copile sunt sub ocrotirea unor soți iubitori, muncitori și onești, iar copilul lui îi va fi un demn urmaș.

Soția iubitului defunct, cu care a împărțășit o viață întregă, plină de vicisitudini, va găsi consolarea în dragostea copiilor și nepoților ei, și în regretul acelor cari l-au iubit și stimat.

Inalta Curte de casație pierde prin dispariția lui Atanasie Herăscu, pe un distins membru al ei, iar secția II a acestei Inalte Curți, pe un valoros colaborator.

Iar eu, scumpe prietene, acela cu care ai petrecut frumoșii ani ai copilăriei, cu care ai lucrat peste 16 ani în Curtea din Craiova, și ai căruia copii au crescut cu copiii tăi, fulgerătoarea ta moarte m-a sgudiv profund. Depun o ultimă lacrimă pe corpul tău neînsulețit și cu resemnare și venerație rog pe acela care ține în mâinile sale firele vieții, ca să-ți facă țărâna ușoară.

Cuvântarea d-lui Barbu Păltineanu, în numele Baroului.

Intristată adunare,

Corpul avocaților vine să exprime prin consiliul său de disciplină al cărui delegat sunt, omagiul său de stimă pentru memoria înaltului magistrat, a cărui pierdere ne umple pe toți de adâncă părere de rău.

Viața lui Athanasie Herăscu, ca viața celor mai mulți magistrați, închinată misiunii lor nobile și liniștite, nu e plină de acele evenimente sau de acele manifestațiuni, cari au umplut lumea de zgomot și a căror înșirare sgudiv imaginațiunea mulțimilor.

Trecerea sa prin lume lasă o urmă senină și dulce, senină ca judecata sa dreaptă și nepărtinitoare, dulce ca politeța prietenoasă și simpatică care era caracteristica persoanei sale.

Cunoscându-l din tinerețe, de pe când era referend statistic la ministerul de justiție, nu mă pot opri, deplângând golul pe care-l lasă omul public, să vărs pe mormântul lui Sică Herăscu lacrimile pe cari mi le stoarce pierderea prietenului afectuos a cărui imagine va trăi în lumea amintirilor primei mele tinereți.

Iar ca om public, aduc omului public expresiunea admirațiunii sincere pe care mi-o inspiră viața oricărui magistrat demn de acest nume, care nelăsându-se a fi tentat nici de gloria zgomotoasă, rezultând dintr'o acțiune personală și puternică, nici de recompensele materiale pe cari le face posibile cariera de avocat, se devotează acestei instituțiuni a magistraturii, în care satisfacțiunea conștiinței și a pasiunii pentru dreptate, compensează de toate privațiunile de alte satisfaceri.

Societatea trebuie să fie cu atât mai recunoscătoare celor capabili și buni, cari se consacră magistraturii, cu cât Statul nu face tot ce ar trebui, spre a atrage și reține în această carieră produsele cele mai distinse, ca inteligență, ca învățătură, ca moralitate.

Să sperăm că nu e prea departe ziua în care guvernării se vor convinge că o magistratură de elită, în toate treptele este o trebuință de căpetenie a societății și vor face ce trebuie pentru atragerea tuturor elementelor de elită.

Exprimând această speranță, îmi iau rămas bun dela vrednicul slujitor al acestei instituțiuni fundamentale.